

hadjárat: Szigetvár, Győr, Gyula elfogla-

ejmán (Szolimán) halála

Miklós szigetvári kirohanása

éségi vád Dobóval szemben, bezárják a po-
várbörtönbe

Zsigmond halála

ry István erdélyi fejedelem

István szabadulása

István halála Szerednyén

f magyar király

i Bálint hadnagy Egerben szolgál

fia, Ferenc Dunán-inneni főkapitány

i Bálint és Dobó Krisztina, János nevű
ekének születése

ry Zsigmond erdélyi fejedelem

i Bálint halála, ugyanebben az évben hal

obó Krisztina

örök kézre kerül, vereség Mezőkeresztes-

ry András erdélyi fejedelem

ay István erdélyi fejedelem

l Balassa János, Dobó István unokája

obó Ferenc halála, vele kihal a nemzetség

lezése szerint

APOR ELEMÉR

(1907. március 19 – 2000. január 8.)

Apor Elemér (dr. Kapor Elemér) költő, író, szerkesztő, 1907. március 19-én született Rimaszombatban, *Tompa Mihály, Blaha Lujza, Ferenczy István, Győry Dezső* szülővárosában, abban az évben, amikor Egerben közadakozásból szobrot emeltek Dobó Istvánnak és a hős várvédőknek.

Iskoláit Egerben végezte: a ciszterci gimnáziumban érettségizett, az egri érseki jogakadémián tanult. Szegeden szerzett jogi doktorátust. A testvérműzsák szolgálatában nagy sikerrel vett részt az amatőr színjátszásban. Az országos hírű Egri Dalkör szólistájaként is jelentős sikereket ért el. Ő készítette Egerről az első hangos mozgófilmet. Az *Eger* című újság felelős szerkesztőjeként az egri, Heves megyei értelmiség egyik fő reprezentánsa volt a két háború között.

Súlyos csapást jelentett számára, hogy a II. világháború végén SAS behívóval vonultatták be katonának, fogságba került. Betegen tért haza, itthon pedig koholt vádak alapján letartóztatták, börtönbüntetést kellett elszenvednie. Többek között az egri várban is raboskodott, ahol pribék fegyőrök a rabok – köztük az egri segédpüspök, *Kriston Endre* – kezébe merték a forró levest, amikor a hosszú éheztetés miatt enni kértek. Szabadulása után *Apor Elemér* megbélyegzett, kirekesztett, végül megtűrt emberként élt Egerben. Publikációs lehetőségei megszakadtak, hosszú időre kirekesztették a helyi irodalmi életből is.

A lapszerkesztő *Apor Elemér* érdemei között említhetjük, hogy elsőként közölte *Kálnoky László* verseit és műfordításait, hívta fel tehetségére a figyelmet az Eger című lapban. *Apor* költészetének igazi felfedezője, költői rehabilitálója az általa felfedezett, Budapestre távozott költőtárs, *Kálnoky László* volt. 1982-ben *Kálnoky* mélységes hálával ajánlotta *Adósság* című versét az irodalmi életből kiszorult első mesterének: „*Sosem család-*

tam benned, aki annyira jó és türelmes / voltál, akinek csak az én szememmel látható keze nyoma / ma is ott van első kötetem számos darabján." Ettől számítható Apor Elemér lassú és csendes visszatérése a kortárs irodalmi életbe.

1988-ban jelent meg Apor *Mindenütt téged kerestelek* című válogatott verskötetete és a *Kisváros a felhők fölött* című, Eger múltjáról szóló írásaiból válogatott gyűjtemény. 1992-ben *Feje fölött a pallos árnyéka* címen adta közre Dobó Istvánról szóló regényes életrajzát. *Pont a semmi falán* című, összegyűjtött verseinek kötete 1996-ban, *A csoda avagy a hangok története* című, a magyar nyelvről szóló lírai tanulmánya pedig 1997-ben látott napvilágot.

Apor Elemért 1991-ben Eger Város Önkormányzata díszpolgárrá választotta, 1992-ben pedig a Parlamentben *A Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztjével* tüntették ki. Emlékezetes ünnepség keretében köszöntöttük a költőt 1996-ban, a *Pont a semmi falán* című válogatott verskötetének megjelenésekor, és 1997 márciusában, a 90. születésnapja alkalmából a Bródy Sándor Könyvtár olvasótermében. Megható volt, amikor Rimaszombatból, *Sebő Valéria* gimnáziumi igazgatónő vezetésével egy küldöttség köszöntötte a szülőváros nevében a költőt, elegánsan, igazi elokvenciával, remek laudációval.

Sok kedves emléket őrzök róla, közülük két felejthetetlen mozzanatot idézek fel: amikor – épp a születésnapjára köszöntő kapcsán – kocsival a Bródy Sándor könyvtár elé érkeztünk, tekintve az autó ablakán, Elemér bácsi meglátta, hogy több elegánsan öltözött, szép, ősz hajú hölgy várja őt. A jubiláns költő úgy pattant ki a kocsiból, mint egy bonviván, hogy csókkal, öleléssel köszöntse őket. Az ünnepség végén pedig karját nyújtotta két szép könyvtáros hölgynek, akikkel együtt karon fogva lépdelt lefelé az épület tágas lépcsőjén. Egyszerre csak hátrafordult s így szólt hozzám: „*Idenézz, Pistám, egy kicsit még el is hagyom magam, hadd vigyenek!*” A méltán megérdemelt köszöntések, ünneplések során is megmutatkozott lelki intelligen-

...ra jó és türelmes / voltál, akinek csak az
...keze nyoma / ma is ott van első kötetem
...ól számítható Apor Elemér lassú és cse-
...árs irodalmi életbe.

...eg Apor *Mindenütt téged kerestelek* című
...és a *Kisváros a felhők fölött* című, Eger
...ól válogatott gyűjtemény. 1992-ben *Feje*
... címen adta közre Dobó Istvánról szóló
...nt a semmi falán című, összegyűjtött ver-
...a, *A csoda avagy a hangok története* című,
...ló lírai tanulmánya pedig 1997-ben látott

...1-ben Eger Város Önkormányzata dísz-
...992-ben pedig a Parlamentben *A Magyar*
...demkeresztjével tüntették ki. Emlékeze-
...n köszöntöttük a költőt 1996-ban, a *Pont*
...álogatott verskötetének megjelenésekor,
...a 90. születésnapja alkalmából a Bródy
...ótermében. Megható volt, amikor Rima-
...ria gimnáziumi igazgatónő vezetésével
...tötte a szülőváros nevében a költőt, ele-
...iával, remek laudációval.

...et őrzök róla, közülük két felejtethetlen
...: amikor – épp a születésnapj köszöntő
...ródy Sándor könyvtár elé érkeztünk, ki-
...n, Elemér bácsi meglátta, hogy több ele-
...ősz hajú hölgy várja őt. A jubiláns költő
...ól, mint egy bonviván, hogy csókkal, öle-
...Az ünnepség végén pedig karját nyújtot-
...hölgynek, akikkel együtt karon fogva lép-
...igas lépcsőjén. Egyszerre csak hátrafor-
...n: „Idenéz, Pistám, egy kicsit még el is
...vigenek!” A méltán megérdemelt kö-
...során is megmutatkozott lelki intelligen-

ciája, szelíd embersége, az emberekre és mindenségre sugárzó
szeretete.

Élete utolsó időszakában Apor Elemér szociális otthonba
került, ahol a nővérek, gondozók figyelme, szeretete övezte. Igaz,
hatodmagával lakott egy szobában, olyan emberekkel együtt,
akikről ő maga mondta: „*Elfekvőbe való beteg emberek*”. Itt lá-
togatta meg őt Pomogáts Béla, a Magyar Írószövetség akkori
elnöke és Ködöböcz Gábor, az egri Kálnoky László Egyesület
elnöke; a vezetőség tagjai közül pedig Jámbor Ildikó, Gonda
Zsigmond és Cseh Károly. Bár a szociális otthonban gondos
szeretet vette körül Apor Elemért, Eger díszpolgáraként mégis
elégge elhagyatottan, magára utaltan élte életének utolsó hónap-
jait. Örömet jelentett számára az is, hogy a gyorsan emésztő
feledés ellenpontjaként Murawski Magdolna, az Új Hevesi Napló
főszerkesztője szinte minden lapszámban közölt Apor Elemér-
től verset vagy publicisztikai írást, vagy megjelent könyveiből
egy-egy részletet. Apor Elemér az egyetlen szerző volt, akinek
az Új Hevesi Napló honoráriumot is fizetett, anyagi támogatást
is nyújtott.

A költő 92. születésnapját, 1999. március 19-én az idősek
Petőfi utcai szociális otthonában látványos körülmények között
ünnepezték meg. Sorjázta a köszöntők, jókívánságok... dr. Rin-
gelhann Györgytől, dr. Löffler Erzsébettől stb; Cseh Károly Apor
Elemének ajánlott két versét is felolvasta. Az ünnepségről össze-
foglalót készített és sugárzott az egri kábeltévé...

A költő munkásságának elismertetéséért sokat tett Kovács
Béla, a Heves Megyei Levéltár igazgatója, F. Molnár Gabriella
és Dobó Katalin is.

Apor Elemér 2000. január 8-án éjjel távozott az élők sorából.
Gyászjelentésén az egyik kései versének néhány sora olvasható:
„...permutatóra kötözve / permutatón megkötözve / ... Uram,
irgalmazz nekünk / Uram, irgalmazz nekem.” A költő, író, újság-
író, szerkesztő Apor Elemért, Eger díszpolgárát a város saját
halottjának tekintette. Temetésére január 17-én került sor a Hat-

vani temetőben, a római katolikus egyház szertartása szerint. A gyászszertartást *dr. Antalóczi Lajos* c. kanonok, pápai prelátus végezte. Búcsúbeszédet mondott *dr. Löffler Erzsébet*, az Egri Városi Önkormányzat Kulturális Bizottságának elnöke, *Cs. Varga István* irodalomtörténész a Magyar Írószövetség nevében, *Cseh Károly* költő pedig az Észak-Magyarországi Írócsoport nevében búcsúzott. A gyászolók körében jelen voltak Eger vezetői, az egri ciszterci gimnázium cserkészcsapatának tagjai pedig meghajtott zászlóval álltak cserkészcsapatuk egykori alapítójának ravatalánál.

Tudjuk, a jeles, emlékezetre méltó elődök és kortársak emléket méltón őrizve, tisztelve, az utódok is tiszteletre méltóvá válhatnak. Az egri *Kálnoky László Egyesület* tervei között szerepel, hogy *Apor Elemér* Jankovics utca 21-es számú lakóházát emléktáblával jelölje meg. Az egri Gárdonyi Géza ciszterci gimnáziumban pedig kettős emléktábla felállításával szeretnénk a két költőbarát, a *Kálnoky László Egyesület* örökös tiszteletbeli elnökének, *Apor Elemér*nek és a kiváló költő és műfordító, *Kálnoky László*nak a tiszteletre méltó emlékét megörökíteni.

Dobó István regényes életrajza:

Feje fölött a pallos árnyéka

Külön fejezet illeti meg a Dobó-kultusz szépirodalmában *Apor Elemér* könyvét, Dobó Istvánról szóló regényes életrajzát: *Feje fölött a pallos árnyéka*.

Ha csak vázlatosan, következésképpen hiányosan áttekintjük az egri tradíciók között élre került Dobó-kultusz történetét, néhány fontos mozzanatát feltétlenül meg kell említenünk. Köztudott, hogy az 1552-es diadalmas egri várvédelem kapitánya külföldön is elismert, idehaza pedig kiválasztott hős lett.

Tinódi pár hónappal a győzelem után foglalta versbe az egri dicsőséget. Művét *Zsámboki János*, a jeles humanista – Ferdinánd király megbízatásából – latinra fordította, és ezzel a török felett aratott egri győzelem hírért Európa-szerte ismertté tette.

Helyismeret

APOR ELEMÉR

FEJE FÖLÖTT A PALLOS ÁRNYÉKA

DOBÓ ISTVÁN REGÉNYES ÉLETRAJZA

GONDA KÖNYVKIADÓ